

Strengthening the Role of Indigenous Peoples and Their Communities in Nature Conservation:
A Project Ensuring the Full and Effective Participation of Indigenous Peoples in the
Implementation of the Expanded National Integrated Protected Areas System

LEARNING MATERIAL

Unsaon Pagdumala ang Epektibo nga mga Tigum

TEDDY BAGUILAT, JR.

Pasiuna

Pagkahuman nga makompleto ang mga kinahanglanon sa usa ka miting (sama sa paghimo sa hisgutanon o topiko, pagpadala sa imbitasyon, ug uban pa), ang nabilin nga buluhaton mao ang pagpatuman sa maong miting. Ang epektibo nga mga pagpangandam nagtakda sa yugto alang sa usa ka malampuson nga miting.

Kung ang agenda gipakaylap og sayo, mahibal-an sa mga partisipante kung unsa ang hisgutan ug maka-andam sumala niana aron makahimo sila sa mga kontribusyon.

Papel sa Tagapangulo

Ang Tagapangulo mao ang nagsiguro nga hapsay ang pagpadagan sa tigum.

Gipahayag sa Tagapangulo ang katuyoan sa miting; bataan, gipahinumduman ang mga partisipante kung ngano nga sila naa didto.

Ang mosunud mao ang natukod nga pamatasan sa pormal nga pagpadagan sa miting:

- Ang Tagapangulo mao ang gitahasan nga mamuno sa miting.
- Ang tanan sulti sa partisipante kinahanglan ipaagi sa Tagapangulo.

- Ang usa ka partisipante dili makabalda sa uban pang partisipante kung nagsulti siya.
- Ang katibuk-ang panghunahuna mao ang katuyoan sa matag diskusyon.
- Kung ang usa ka katibuk-ang panghunahuna dili makab-ot, busa ang mosyon kinahanglan nga dad-on sa usa ka pagboto ug tanan nga mga myembro kinahanglan dawaton ang desisyon sa kadaghanan.

Gisiguro sa tagapangulo nga ang hapsay nga modagayday ang mga diskusyon. Kinahanglan niya nga apilon ang tanan nga mga partisipante ug pugngan ang usa o duha ka mga tawo nga manghawod sa mga diskusyon. Mahimo usab isumaryo sa tagapangulo ang mga nakitang punto sa:

- Gipakita ang pag-uswag, o kakulang niini;
- Mobalik sa han-ay sa miting kung ang panaghisgutan wala na sa pag-pokus;
- I-highlight ang konklusyon o kasabutan nga naabut sa mga partisipante;
- Gipasiugda ang hinungdanon nga mga punto; ug,
- Giklaro ang bisan unsang dili pagsinabtanay.

Gidikta usab sa tagapangulo ang lakang sa miting aron maseguro nga modagan kini sumala sa iskedyul.

Sa pagtapos sa usa ka miting, ang tagapangulo i-sumaryo ang mga kasabutan ug pasalamatang mga partisipante alang sa ilang mga natampo. Sa katapusan, ang petsa ug oras sa sunod nga miting kinahanglan nga ihikay.

Papel sa mga Miyembro

Ang pag-apil sa myembro hinungdanon sa kalampusan sa bisan unsang miting. Ang usa ka epektibo nga miting mahimo kung ang tanan nga mga partisipante:

- Pag-andam sa wala pa ang miting pinaagi sa paghimo sa kinahanglan nga pagsiksik ug pagdala sa mga dokumento nga naay kalabutan sa miting;
- Pagbantay sa oras;
- Pag-apil ug pagtahod sa mga isulti sa ubang partisipante;
- Pagtinguha nga dili magpatigbabaw sa proseso;
- Pagpangutana nga adunay maabot nga klaro nga kasabutan; ug,
- Paghimo bisan unsang gikasabutan nga aksyon ug ipahibalo ang uban kung kinahanglan sa pagtapos sa miting.

Ngano nga ang mga miting mahimong dili epektibo

Ang usa ka miting mahimo nga dili epektibo kung mahinabot ang mosunod:

- Ang mga katuyoan ug tumong dili klaro nga gipasabut;
- Dili hinungdanon nga mga butang ang gihisgutan, busa giusik ang oras sa tanan nga mga partisipante;
- Ang dili pagka-epektibo sa tagapangulo aron mapadali ang miting;
- Usa or duha ka myembor ang gatigbabaw sa mga hisgutanan sa miting;
- Daghan kaayo nga mga partisipante, diin gikutuban ang pagdagayday sa diskusyon ug gipugngan ang tnan nga mga myembro nga makahatag sa ilang ideya;
- Ang mga paghimog desisyon gilansag sa maimpluwensyang mga partisipante ug dili ang tinuud nga tingog sa katibuk-an nga myembro;
- Walay tin-aw nga mga paghukom nga gihimo o naantala ang mga desisyon o wala buhata;
- Ang tagapangulo o sekretarya nakit-an nga nagmaniobra sa mga minute sa miting aron matuman ang ilang katuyoan; ug,

- Ang mga partisipante wala'y awtoridad sa paghimo og mga desisyon; kinahanglan sila nga mobalik sa laing tawo ug busa dili makahimo sa pagkomento nga epektibo. □

Mga Pakisayran:

Bryant, A. (n.d.). *How to run a more effective meeting*. The New York Times – Breaking News, World News & Multimedia. <https://www.nytimes.com/guides/business/how-to-run-an-effective-meeting>

Community Tool Box. (n.d.). Chapter 16. *Group facilitation and problem-solving* Section 1. Conducting effective meetings. <https://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/leadership/group-facilitation/main>

The Open University. (n.d.). *Working in the voluntary sector*. OpenLearn. <https://www.open.edu/openlearn/ocw/mod/oucontent/view.php?id=50112&ion=2>

Skills You Need. (n.d.). *Planning and structuring effective meetings*. SkillsYouNeed. Skills You Need - Helping You Develop Life Skills. <https://www.skillsyouneed.com/ips/meetings.html>

Kini nga materyal sa pagtuon gihimo ni Teddy Baguilat, Jr. para sa proyekto nga "Recognizing the Indigenous Communities behind the Conservation of Nature: A Project Pursuing the Full and Effective Participation of Indigenous Communities in the Implementation of the Expanded National Integrated Protected Areas System." (Pag-ila sa lumadnong komunidad nga nagpanalipod sa pagreserbar sa kinaiyan: Proyekto ng aga-awhag sa epektibo nga pag-apil sa lumadnong komunidad sap ag-implimentar sa E-NIPAS.) Kini nga proyekto gi-ubanan sa ANGOC, Bukluran og PAFID, ug gisuportahan sa Sudden Opportunity Grant Facility of VOICE, usa ka inisyatibo sa Netherlands Ministry of Foreign Affairs gibuhat uban sa OXFAM Novib og Hivos.

Ang mga gipahigayon nga panghuna-huna o komento sa maong materyal wala galakip sa panghuna-huna o komento gikan sa VOICE, Netherlands Ministry of Foreign Affairs, OXFAM Novib og Hivos.

Citation

Baguilat, T. Jr. (2020). *Unsaon Pagdumala ang Epektibo nga mga Tigum*. ANGOC, BUKLURAN, PAFID, and VOICE. [Learning material prepared for the project, Strengthening the Role of Indigenous Peoples and Their Communities in Nature Conservation].

The Asian NGO Coalition for Agrarian Reform and Rural Development (ANGOC) a regional association of national and regional networks of civil society organizations (CSOs) in Asia actively engaged in promoting food sovereignty, land rights and agrarian reform, sustainable agriculture, participatory governance, and rural development. ANGOC member networks and partners work in 10 Asian countries together with some 3,000 CSOs and community-based organizations (CBOs). ANGOC actively engages in joint field programs and policy discussions with national governments, intergovernmental organizations (IGOs), and international financial institutions (IFIs).

33 Mapagsanguni Street, Sikatuna Village, Diliman, Quezon City 1101 Philippines
Tel: +63-2 8351 0581 | Fax: +63-2 8351 0011 | Email: angoc@angoc.org
Website: www.angoc.org

The formation of Bukluran Para sa Pangangalaga ng Kalikasan ng Pilipinas (BUKLURAN, Inc.) or the Philippine Indigenous Peoples Community Conserved Territories and Areas Consortium (Philippine ICCA Consortium) is a nationwide network of community membership-based indigenous peoples' organizations (IPOs) of all ethnographic types. It is premised on bringing together indigenous peoples who assert and utilize traditional governance to protect community-conserved areas. Common to its members is the shared view that indigenous peoples' survival depends on the protection of valuable knowledge systems and the ancestral lands on which we thrive and persist. Our community-conserved areas can become the ultimate driving force in the conservation of biodiversity when our rights to our land and resources are respected and recognized.

Our main purpose is to carry out and realize the full recognition and respect for the rights, governance and self-management of our ancestral lands.

c/o PAFID: 71 Malakas Street, Diliman, Quezon City, Philippines
Tel: +63-2 89274580 | Fax: +63-2 84355406

Philippine Association for Intercultural Development, Inc. (PAFID) is a social development organization which has been assisting Philippine indigenous communities to secure or recover traditional lands and waters since 1967. It forms institutional partnerships with indigenous communities to secure legal ownership over ancestral domains and to shape government policy over indigenous peoples' issues. PAFID works exclusively with the indigenous peoples' sector, specifically upon written or signed requests for assistance from indigenous communities or their representatives. PAFID envisions indigenous communities as responsible stewards of their resources.

71 Malakas Street, Diliman, Quezon City, Philippines
Tel: +63-2 89274580 | Fax: +63-2 84355406
Email: pafid@skybroadband.com.ph, pafid@yahoo.com | Website: www.pafid.org.ph